

Caseta 1. Proiecțiile fiscale și prognoza macroeconomică

În calitate de membră a Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC), Banca Națională a României îi revine obligația de a realiza bianual proiecții și evaluări independente ale politicii fiscale naționale, utilizând metodologia standard de prognoză și analiză dezvoltată în cadrul Grupului pentru Finanțe Publice al SEBC, care sintetizează experiența țărilor membre ale sistemului, dar și pe cea acumulată în cadrul Diviziei Politici Fiscale din BCE⁷².

Proiecțiile fiscale ale BNR sunt fundamentate pornind de la scenariul macroeconomic ce rezultă din modelul propriu de analiză și prognoză macroeconomică (MAPM). Proiecțiile variabilelor macroeconomice relevante (PIB, deflatori, consum, ocupare, salarii, dobânzi, cursuri de schimb etc.) interacționează cu măsurile discreționare pe partea de venituri și cheltuieli, luate de autoritățile cu atribuții în domeniu, pentru a produce o prognoză a soldului bugetului general consolidat (BGC) pentru anul în curs și următorii doi ani. Veniturile și cheltuielile BGC folosite sunt conforme cu ESA 95, care diferă de metodologia folosită la elaborarea Legii bugetare anuale⁷³.

Soldurile fiscale înregistrate sunt atât produsul deciziilor autorităților fiscale, cât și rezultatul influențelor factorilor aflați în afara controlului direct al acestora, în cadrul cărora predominante sunt fluctuațiile înregistrate de activitatea economică. Ajustarea soldului BGC cu influența factorilor ciclici înlesnește analiza politicilor bugetare și prin urmare proiecțiile veniturilor, cheltuielilor și soldurilor bugetare implicite sunt însoțite și de determinarea componentei structurale a acestora – conform unei metodologii unitare la nivelul SEBC. Din punct de vedere economic, ajustarea ciclică încearcă să determine mărimea soldului BGC care ar fi prevalat în situația în care economia ar fi fost la nivelul său potențial. Identificarea poziției fiscale structurale permite evaluarea modului în care politica fiscală își îndeplinește rolul de stabilizator macroeconomic, care presupune o conduită mai laxă în perioade de recesiune și respectiv mai restrictivă în perioade de „boom” economic. Procesul de prognoză și ajustarea ciclică se materializează în componentele de mai jos:

- **Soldul structural** (engl. *structural fiscal position sau underlying fiscal position*) este acea mărime a deficitului care ar fi prevalat în lipsa influențelor ciclului economic. Un exemplu⁷⁴ al descompunerii soldului bugetar este prezentat mai jos.

$$\begin{array}{rcccl}
 \text{Sold} & & \text{Sold} & & \text{Componentă} \\
 \text{efectiv} & = & \text{structural} & + & \text{ciclică} \\
 (-2\% \text{ din PIB}) & & (-2,5\% \text{ din PIB}) & & (0,5\% \text{ din PIB}) \\
 & & & & \uparrow \\
 & & \text{Componentă} & = & \text{Exces} \\
 & & \text{ciclică} & & \text{de cerere} \\
 (0,5\% \text{ din PIB}) & & (1\% \text{ din PIB}) & & \times \text{Senzitivitatea} \\
 & & & & \text{soldului bugetar} \\
 & & & & \text{la excesul de cerere}^{75} \\
 & & & & (0,50)
 \end{array}$$

- În dinamică soldul structural poate fi privit din perspectiva **poziției fiscale** (engl. *fiscal stance sau orientation of fiscal policy*) aceasta reflectând modificarea în soldul structural de la un moment la altul. Un indicator alternativ este **impulsul fiscal**, acesta fiind egal cu poziția fiscală, dar cu semn algebric schimbat. Un impuls fiscal pozitiv indică o politică fiscală mai laxă, cu efecte inflaționiste, chiar în situația în care deficitele efective ar fi în scădere. Dacă impulsul fiscal pozitiv coexistă cu un exces de cerere pe perioada analizată se poate aprecia că politica fiscală este **prociclică** – în sensul în care politica fiscală nu își îndeplinește rolul de stabilizator al ciclului economic ci, dimpotrivă, contribuie la amplificarea fluctuațiilor ciclice și a presiunilor inflaționiste din partea excesului de cerere.
- Impulsul pe care politica fiscală îl transmite economiei este introdus în modelul pe care BNR îl folosește pentru proiecție ca un element ce influențează cererea agregată din economie. Consistența între scenariul macroeconomic și proiecția fiscală este asigurată printr-un proces iterativ, în care cele două elemente interacționează până la convergență.
- Ajustarea ciclică a deficitelor bugetare este o procedură standard în analizele macroeconomice, aplicată în mod curent de instituții precum Comisia Europeană, OCDE, FMI, precum și de MEF român în contextul Programului de Convergență actualizat anual.

⁷² Metodologia utilizată de către SEBC este detaliată în caietele de studii numărul 77 și 579 ale BCE.

⁷³ Standardul ESA95 are ca principale diferențe față de metodologia cash înregistrarea veniturilor și cheltuielilor în sistem „accrual” (pe bază de angajamente, nu de plăți efective precum în sistemul cash) și tratamentul fondurilor UE (UE este considerat în sistem ESA95 un sector separat). Detalii sunt disponibile în „Government Finance Statistics Guide – January 2007” BCE, 2007.

⁷⁴ Cifrele utilizate în calculele din acest exemplu sunt ipotetice și au scop pur ilustrativ, nefiind asociate unei situații istorice concrete sau unei prognoze a BNR.

⁷⁵ Acest coeficient indică modificarea soldului bugetar (ca pondere în PIB) la o variație a excesului de cerere de 1 punct procentual.